

Досі не функціонує II рівень пенсійної системи, що передбачає обов'язкове загальнодержавне накопичувальне пенсійне страхування. Відповідно до проведеної пенсійної реформи у 2017 р. накопичувальна система пенсійного страхування в Україні запрацює вже у 2019 році. Проте варто зазначити, що об'єктивних передумов до такого кроку на сьогодні немає.

Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що ефективне функціонування Пенсійного фонду в Україні пов'язане передусім із забезпеченням його платоспроможності та фінансової стійкості у довгостроковій перспективі, що можливо лише за умови реального поєднання принципів солідарної, накопичувальної та недержавної систем пенсійного забезпечення. Повноцінна трирівнева пенсійна система дозволить розподілити між трьома її складовими ризики, пов'язані із змінами в демографічній ситуації (до чого більш чутлива солідарна система) та з коливаннями в економіці і на ринку капіталів (що більше відчувається у накопичувальній системі). Такий розподіл ризиків дозволить зробити пенсійну систему більш фінансово збалансованою та стійкою до зовнішніх факторів впливу.

Література:

1. Петрушка О. В. Досвід реформування пенсійних систем зарубіжних країн та його використання в Україні. *Наука й економіка*. 2015. № 1. С. 19-27.
2. Ціна держави. Бюджет Пенсійного фонду. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/pension>.
3. Маслічук С. А. Фінансові аспекти реформування пенсійних систем. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2017. № 25. С. 119-124.
4. Тулай О. І. Актуальні проблеми діяльності Пенсійного Фонду України. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 1. С. 132-139.
5. Офіційний сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua>.

КУПИНА Т.Ю, БИЦЬ В.В.

студентки факультету фінансів ТНЕУ

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Гупаловська М. Б.

КОНТРОЛЬ ЗА ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЯК СКЛADOVA ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів надзвичайно гостро стоїть питання ефективного використання бюджетних коштів. Адже саме контроль за ефективністю використання цих коштів слугує чинником довіри суспільства до державної влади і забезпечує стабільний розвиток економічної системи країни. Рівень досягнення соціально-економічних цілей в більшій мірі залежить від прийнятих управлінських рішень органами законодавчої і виконавчої влади, які пов'язані із використанням фінансових ресурсів держави.

Поняття «ефективності» є дуже суперечливим і може розглядатися з різних точок зору у зв'язку з тим, що воно є якісним, а не кількісним показником, тобто важко піддається вимірюванню. Також воно є суб'єктивним показником, адже залежить від конкретної особи, яка проводить контрольні заходи. Ефективність управлінських рішень щодо використання бюджетних коштів можна перевірити лише за результатами, які ми можемо побачити лише через певний проміжок часу, що

також ускладнює процес оцінки і підтверджує суб'єктивність такого методу контролю.

Контроль за ефективністю використання бюджетних коштів є невід'ємною складовою системи державного фінансового контролю, основною метою якої є контроль за економністю, цільовим використанням та результативністю використання коштів держави. Суть цього контролю полягає в оцінці своєчасності та повноти надходжень бюджетних коштів, а також у визначенні раціональності та цільового використання одержаних коштів.

Контроль за ефективністю використання бюджетних коштів є перевіркою діяльності органів державної влади, одержувачів державних коштів, підприємств, установі організацій, які використовують державне і комунальне майно, з метою визначення ефективності використання державних фінансових ресурсів і майна [2, с.828].

Відмінність даного контролю полягає в тому, що в ньому не встановлюються точні критерії оцінки, а контролюючий орган самостійно формує думку про ефективність чи неефективність використання ресурсів, а звіти, складені таким контролюючим органом, є дискусійними. У своєму аналізі аудитор повинен надати не лише висновки, а й виявити причини неефективного використання і по можливості надати певні рекомендації щодо усунення даних відхилень у майбутньому.

За результатами проведення оцінки ефективності використання бюджетних коштів виявлено, що найбільше порушень, а саме порушень щодо неефективного використання коштів, виявлено у сфері публічних закупівель. Аналіз стану публічних (державних) закупівель засвідчив, що у 2017 році система закупівель була непродуктивною та не досягла результативності. Такий висновок зроблено з огляду на те, що майже 74% всіх замовників, на яких поширювалася дія Закону України «Про публічні закупівлі», не застосовували процедури публічних закупівель. Як свідчать звіти Рахункової палати України, значна частина договорів щодо здійснення публічних закупівель укладається без попереднього проведення тендерів, у 2017 році кількість таких угод досягла 765 506, що у 5,6 разів більше ніж кількість угод, які були укладені відповідно до чинного законодавства [1].

Варто також зазначити, що за результатами перевірки переможців тендерів виявлено порушення: в обранні переможців, які не відповідали кваліфікаційним критеріям та умовам, встановленим у тендерній документації; укладенні угод, які не відповідали тендерній документації; відсутності звітів про укладенні угод в системі електронних закупівель [1]. Це все свідчить про порушення законодавства щодо здійснення публічних закупівель, що говорить про ймовірність «відмивання грошей» за допомогою укладення фіктивних угод, або таких які не відповідають умовам проведення тендерів.

Основною перепорою для нормального розвитку контролю у сфері ефективного використання бюджетних коштів в Україні є недосконалі законодавча та методологічна база, яка в повній мірі не відображає принципи та інструкції щодо здійснення цього виду контролю. Також певні проблеми виникають у зв'язку з тим, що в Україні контроль здебільшого покликаний виявляти порушення, а не оцінювати чи ефективно було прийнято рішення або використані кошти, якщо це рішення не виходить за рамки законодавства. Також недоліком в проведенні цього виду контролю є суб'єктивність висновків, що було зазначено вище.

Отже, необхідність здійснення такого виду фінансового аудиту пов'язане з розвитком бюджетної сфери України, внаслідок того, що інші види контролю в

певній мірі вичерпали себе і з'явилася необхідність в дослідженні не лише кількісних характеристик використання бюджетних ресурсів, але й якісних. Це зумовлено насамперед тим, що ми можемо аналізувати яка кількість фінансових ресурсів була спрямована на певну галузь або програму, проте це не дає нам інформації про результат, тобто те, що ми в кінцевому підсумку отримуємо, використавши ці кошти тим чи іншим чином. Тому, контроль за ефективністю використання бюджетних коштів, на нашу думку, є прогресивним видом державного фінансового контролю, який при правильному його застосуванні дасть нові можливості для отримання максимально позитивного результату при мінімально допустимому рівні витрачання бюджетних ресурсів держави.

Література:

1. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <http://www.as-rada.gov.ua/control/main/uk>(дата звернення: 25.10.2018).
2. Хаблюк О.А., Яцишин С.Р. Аудит ефективності в системі державного фінансового контролю, його суть та необхідність впровадження в Україні. *Економіка і суспільство*.2017, вип. 10. С.827-831.

Назарій КУСЕНЬ

*магістр Навчально-наукового інституту міжнародних економічних відносин ім.
Б. Д. Гаврилишина
Тернопільський національний економічний університет*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

Рівень фінансового розвитку на сьогодні є основним показником темпів економічного зростання, нагромадження капіталу й технологічного прогресу. Зокрема, український вчений-економіст А. Філіпенко, виокремлює первинну функцію фінансової системи – розміщення ресурсів у часі та просторі у певному економічному середовищі, через яку вона впливає на процес нагромадження капіталу або через зміну рівня заощаджень, або шляхом перерозподілу заощаджень серед різних технологій, що сприяють виробництву капіталу. Взаємодія фінансів та економічного зростання запроваджується через ланцюг: 1) фінансові ринки та посередники; 2) функції (мобілізація заощаджень, розподіл ресурсів, посилення корпоративного контролю, сприяння управлінню ризиками, покращення торгівлі товарами, послугами, контрактами); 3) шляхи зростання (нагромадження капіталу, технологічні нововведення); 4) зростання економіки [2, С. 91].

У Конвенції «Про транснаціональні корпорації» підписаної для забезпечення структурної перебудови економік держав-учасниць Співдружності, поняття транснаціональна корпорація визначено як юридична особа (сукупність юридичних осіб), яка має у власності, господарському віданні або оперативному управлінні, відокремлене майно на територіях двох і більше держав-учасниць; утворену юридичними особами двох і більше держав-учасниць; зареєстровану як корпорація відповідно до цієї Конвенції.

Транснаціональні компанії характеризуються такими основними рисами:

– інтернаціональні і за сферою функціонування, і за сферою застосування